

Zibaldone 2.: Benefici e distribuzioni (c. 33. - 71.)

2.1 - conferme dei Benefici, anni 1073. - 1212. (c. 33.-40.).

Ex Catastico Rubeo R.di Cap.li Eccl.iae Cath.lis

Tarvisinae pagina 1

(secondo fascicolo - carta 33.)

Nos Andreas Salomonus Canonicus Tar:nus, ac R.mi D.ni D.ni Francisci S. R. E. Diaconi Cardinalis de Pisanis nuncupati, ac Eccl.iae Tar:nae auct.e Ap.lica perpetui administratoris deputati in Spiritualibus et temporalibus Vicarius Generalis, et Locumtenens.

Universis, et Singulis Christifidelibus praesertim per civitatem et Dioces. Tar:nam ac alias ubilibet constitutis p.ntibus et futuris ad quos p.ntes pervenerint, et quos nosce fuerit opportunum, Salutem in D.no cum indubitata notitia subscriptorum.

Noveritis per litteras Invictissimi, et Feliciss.mi Henrici Regis in forma privilegij confirmationis, et roborationis nonnullorum privilegiorum concessorum Congregationi, et Cap.lo Tar:nae Eccl.iae. Item, sumptum litterarum Felicis recordationis Sanctissimi in Xp.o Patris, et D.ni N.ri D.ni Alexandri divina Providentia Papae Tertij sanum, et integrum, non viciatum, non cancellatum nec in aliqua sui parte suspectum, sed omni prorsus vicio, et suspitione carentem: nec non l.ras felicis Recordationis SS.mi in Xp.o Patris, et D.ni N.ri D.ni Urbani divina providentia Papae Tertij ejus vera Bulla Plumbea cum filis sericeis brunis, croceique coloris, more Romanae Curiae impendens (*sic*) bullatas, sanas, et integras, non viciatas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, et suspitione carens. Ac etiam privilegium, constitutiones, sive Statuta dictae Eccl.iae emanata per bo. mem. R.mum in Xp.o Patrem, D.num Petrum Paulum Dei gra. E.pum Tar:num, cum consensu R.di Decani, et Canonicorum Tar:nae Eccl.iae subscripta per D.num Rigum, P.m Marci Notarium, et Cancellariae, ac Curiae E.palis Tar:nae Cancellarium. Item l.ras R.mi in Xp.o P.ris D.ni Matthei miseratione divina tituli Sanctae Potentianae S. R. E. Psb.ri Cardinalis Sedunensis, totius Germaniae ac Lombardiae, ac ad quaecumq; Italiae loca Legati Ap.lici ejus vera Bulla cum filis rubeis more suo in penden. bullatas, sanas, et integras, non viciatas, non cancellatas, neq; in aliqua parte sui sus- . . .

(- carta 33. tergo)

suspectas. Nec non l.ras fel. recor. SS.mi in Xp.o P.ris, et D. N.ri D.ni Leonis divina Providentia Papae X.mi ejus veris Bullis Plumbeis cum filis, unam videl. sericeis rubri croceique coloris, et aliam fili Canapi more Romanae Curiae in penden. bullatas, sanas, et integras, non viciatas, non cancellatas, neq; in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio, et suspitione carentes. Item l.ras R.morum D.norum Hieronymi Varalli in Dominio Venetiarum Legati Ap.lici, et Jacobi Pisauri Dei Gra. E.pi Paphnen collectorum, X:marum eorum veris Bullis cum filis rubeis in penden. bullatas, sanas, etc. Nec non alias l.ras praefati R.mi D.ni Hieronymi Varalli legati, et collectoris Ap.lici cum l.ris in forma brevis in eis insertis ejus vera bulla cum filis rubeis in penden. bullatas, sanas, etc. Item l.ras R.mi in Xp.o P.ris D. Antonij miserat. Divina tit. SS. Quatuor coronatorum, S. R. E. Psb.ri Cardinalis. Nec non quatuor Ducales Ill.mi Dominij Venetiarum etc. l.ras videl. Petri Mocenico, Augustissimi Barbadico, et Leonardi Lauredano Ducum Venetiarum etc. eorum veris bullis Plumbeis in penden. bullatas, sanas. etc. Duoq; exempla in materia collationum beneficiorum spectantia R.do Cap.lo tam coram Ill.mo D.nio tractata, quam coram Cl.mo Praetore Tarvisij sigillo S. Marci cujuslibet eorum subtus impressos.

. . .

(a lato, sul margine sinistro) **Ital. Sac.** To. V. col. 516. MLXXIII. pag. 2.

In N.e Sanctae, et Individuae Trinitatis. Henricus divina favente clementia Rex.

Quantum dignitatis est Eccl.ias aedificare, aedificatas ditare, tantum aeternae felicitatis esse speramus ditatas perpetua pace, stabilique jure confirmare, ut¹ quibus gaudere bene partis numquam doleant pejus ammissis. Quapropter omnibus Xp.i Nostrique fidelibus tam futuris, quam p.ntibus, notum esse volumus, Qualiter Nos Patris Nostri Henrici Imperatoris felicis memoriae, ejusque antecessorum sive Regum, seu Imperatorum exempla secuti: Interventu quoque Dilectae Nostrae, Regni, Thronique Nostri Consortis Bertae Reginae, et fidelis Nostri scilicet Adelperi Verzeburgens. E.pi Acelini tar. e.pi, et supplicatione Joannis ejus Praepositi, N.ri Capellani ex parte fratrum legati seu Congregationis² S. Petro jugiter devote servientis, cuncta oblationis, emptionis, commutationis, seu cujuscumque ratae conquisitionis, praedia, vel per illam Marchiam in qualicumque comitatu diffusas, adjacere, terras scilicet capellas³ cum oblationibus, . . . reddi-

(secondo fascicolo - (carta 34.)

redditibus, decimationibus, sive⁴ X.mam: quoque Civitatis totam, quae ad⁵ plebem S. Joannis pertinet et XV. massaricias et XIIIJ Decimales, et molendin., quae omnia Acelinus E.ps pro remedio animae suae usu legaliterq; tradidit, ceteraque omnia mobilia, et immobilia, quae per justam⁶ traditionem, vel chartarum instrum.ta praefatae congregationi ab omnibus diligentibus D.num, vel timentibus collata, et confirmata esse noscuntur et utrique sexus mancipijs, per hoc nostrae institutionis praeceptum confirmamus et imperpetuum possidenda concessimus, . . .

¹ (poco più basso, sul margine sinistro) A forte leg. ut quae rebus gaudent.

(ancora più sotto, sulla parte destra del margine sinistro) V. de Ru. Antiq. Col. 360. D. ubi electio episcopi sui illi adscritur.(?)

² (nota a lato sul margine sinistro) Capitulum Aquilejense Congregatio dicitur in Diplomate Caroli X. Huiusmodi etiam Congregatio in Eccl.a Napolenata (sic) IX. saeculo fuisse constat ex iis, quae de S. Athanasio episcopo Neapolitano quem idibus Iulii passum sub Carolo Calvo, nempe circa an. 875. habes in Martyrologio Romano; doctissimus Mazochius refert in Dissertatione historica de Ecclesia Cathedrali Neapolitana etc.

(segue - ? - sul margine inferiore: senza richiamo) Pippinus Italiae Rex L. 2. apud Muratorium RR. Script. T. I. P. 2. c.118. in generali conventu Episcoporum, Abbatum, et Comitum decretaverat jam A. 802. circiter: "Ut Pontifex ordinet et disponat Ecclesiam suam Canonico ordine, et Sacerdotes suos vel clericos distingat Canonico ordine vivere etc. quibus verbis (subdit Murator ibi.) praecipitur, si quidem recte conicio, cogendos esse ab Episcopis Sacerdotes et Clericos ad communem vitam et habitationem: quia laudabilis mos jam in Ecclesiam Dei investus fuerat, et in dies invalescebat. Hinc autem Canoniorum Collegia originem cepere." D. de la Crose Bibliothecae Univers. T. XI. referens contenta To. III. RR. Germanic., Dissertationis XII. Henrici Theabamii - ? - verba faciens, hanc eius sententiam de origine Cathedralium exponit. Carolum Magnum nempe, affirmat, ut in officio Saxones retineret ad rebellionem pronos, ut Christiana Religione (quasi non id studio Religionis dilatandae fecisse credendum sit) et Litteris imbuerentur curasse. Itaque plures ab eo aedificatas Ecclesias quae Cathedrales nuncuparentur, eo quia Cathedrae Sedentes verbum Dei in iis Doctores explicarent, et liberales Artes, atque linguas Hebream, Graecam, Latinamque docerent. Pastores vero qui illis inserviebant, Canonicos appellatos, ex eo, quod eorum studia in Scripturis Canonicis versabantur. Praepositum, Decanum, Scholasticum, Cantores, alios Officiales in eos fuisse, quibus omnibus praefectus erat Episcopus etc.

³ (sul finire del margine destro) Parochiales, quod argue ex oblationibus et Decimis ad eas pertinentibus.

V. Clericatum Disc. de Benef. 48. n. 47. Nota Comitatus plures in Marchia

⁴ (sul margine superiore) jus percipiendi Decimas, et Primitias, ac funerandi recensent DD. inter iura certe parochialia

V. Clericatum de jurisdict. D. XV. n. 23. Vide 16. c. 1. quaest. 13. c. 1. D. 1. de parochis. C. fin. et de decimis. quoniam.

⁵ (a lato, sul margine destro) V. 99. infra. V. Sent. 1243. c. 49. et 1429. c. 100. infra. V. Acta Capituli An. 1553. 5. Martii 1. NN. fol. 46. A. 1568. 12. X.bris lib. +++ p. 59. 60.

⁶ (a lato, sotto la nota 5) Donatio Capellae cum Xmis unionem importat V. Clericatum de Benef. D. 65 n. 12. etc. V. in Stat. in Tarv. edit. I. I. tract. V. Rub. X. Plebes antiquissimas esse Florentiae, Capellas vere pleres que vel a Langobardis aedificatas, vel ante X. saeculum: notat eruditus Lami. Nov. di Firenze 1762. fol. 52. col. 837. Lupus in cod. col. 475. ad saec. XII. differt.

ea videlicet ratione, ut si incendij, vel alicujus infortunij periculo praedicta congregatio carthas, vel aliquas inscriptiones perdiderit, vel perdere quandoque contigerit, per hoc nostrae confirmationis praeceptum omnia restaurentur, et ipsas res praedicta Congregatio⁷, omnium contradictione remota, potestative teneat, ordinet atque disponat. Praecipientes insuper jubemus, ut nullus Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, aut quisq; publicus exactor Massarios, libellarios, cartularios, censatos, servos, et ancillas cujuscumque generis homines super ipsius congregationis terram residentes pignorare, aut injustè aliquid illis agere audeat, neque ad placitum publicum eos venire compellat, sed si quid contentionis super illos inveniatur, ante E.pum, et Praepositum diligenti judicio finiatur, omnium contradictione remota. Res⁸ vero praefatae congregationis dare, vel alienare, aut commutare, vel infra fratres aliquid agere vel ordinare absque⁹ judicio eorum omnium interdiciamus E.po.

Si quis igitur hanc nostrae confirmationis paginam infringere temerario ausu praesumpserit, auri libras mille compositurum se noverit, medietatem Camerae N.rae, medietatem praedictae congregationi: Quod ut verius credatur, et diligentius ab omnibus observetur, hanc Cartam inde conscribi, manuquè propria corroborantes sigilli N.ri impressione jussimus insigniri. - . -
hic signum inferius positum

Dat.m IIII. non. jan. anno Dominicae Incarnationis Millo LXXIIJ. Ind.e XI.a: Anno aut.m ordin.s Do.ni IIII. Henrici XVIIIJ. Regni vero XVIIJ. au.m vercburge.s in Dei nomine felicit.r. - .
Signum D. Henrici. ... Quarti Regis.

(- carta 34. tergo¹⁰)

Alexander E.pus Servus Servorum Dei¹¹,

Dilectis filijs Dodoni Decano Canonicae Tarv.nae ejusque Fratribus, tam p.ntibus quam futuris Canonicè substituendis Imperpetuum.

Quotiens a nobis petitur quod religioni, et honestati convenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desiderij congruum suffragium impartiri: Eapropter Dilecti in D.no filij Vestris justis postulationibus clementer annuimus, et Eccl.iam vestram, in qua divino mancipati estis obsequio; sub Beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et p.ntis scripti privilegio communivimus: Statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona¹² eadem Ecclesia impraesentiarum justè et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione Regum, vel principum, collatione fidelium, seu alijs justis modis, . . .

⁷ (a lato, sotto la nota 6) V. Diploma Berengarii I. A. 917. vel 18. ap. Murat. Antiqq. To. III. 197 (?): C. ubi additur clausula "cum consensu Episcopi"

⁸ (a lato, sul margine destro) Vide Bullas et Diplomata quae Muratorius edidit Dissert. LXII. quaeque Episcopis imperant ne Canonicorum suorum Bona distraherent. etc. V. p. 349. (tolle - ? - Dissert. volgari).

Rerum vocabulo Personas etiam contineri notavit Ratherius Veronensis Ep.us Apologet. Spicilegii Titeheriani (?) T. I. pag. 368. I. V. Floriun Dissert. 2. p. 153. e Lettera p. 127. Rerum appellatio-. . .

(continua sullo stesso margine, dopo breve interruzione) . . . apellatione venire etiam incorporalia v. g. contractum, et omnem obligationem notavit Abb. de neg. ju. c. I. omnis pag. 245. I°

⁹ (in margine destro, nell' interruzione) consensu v. Fagnan. de Haeret. cap. ad abolendam To.V. pag. 90 n. 12. (con richiamo, continua sul margine inferiore) Ben. XIV. de Syn. Cap. 9. n. 2. "Superiori tempore (ante X. seculum) dum suam Episcopi iurisdictionem exercebant cum consultu* consensuque Suae Eccl.ae Canonicorum, quemadmodum loquitur Joannes VIII. in quodam Privilegio Pictaviensi Eccl.ae concesso, nulla erat occasio Canonicis, propter quam a Summo Pontifice eiusmodi Privilegia peterent, quibus ab Ep.orum iurisdictione immunes fierent. Vide Thomas. de Ben. P. I. lib. 3. cap. 33. n. 10. et Cap. 41. n. 8.

* (il richiamo è nella seconda nota 9) V. infra pag. 111 -2 - 3.

¹⁰ (in margine, a sinistra) MCLXXXI pag. 2 t.o 19. Lug.io A. 1181.

¹¹ (in margine, a destra) Alexandri III. An. XXII.

¹² (sotto la precedente nota 10, in margine sinistro) Jurisdictio est Bonum Ecclesiasticum. Gibert. Corpus J. Can. De Ecclesia. To. 2. pag. 78. lin. ult.

praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque Successoribus, et illibata permaneant: In quibus haec proprijs duximus vocabulis¹³. Eccl.iam S. Michaelis de Melma¹⁴ cum villa, et molendinis, mansos de Lugugnano, mansos de scura, mansos de rivarotta, mansos de Casale, mansos de Burbilago, mansos de Scaltanigo, mansos de Podenzago, mansos de Cancellada, Eccl.iam S. Andraeae de Silvarosa¹⁵ cum villa, mansos de Vedelago, mansos de Monte belluna, mansos de Montel, mansos de Malzago, mansos de Petrarubea, mansos de Fener, mansos de Auno, mansos de Malzagello, mansos de Paderno, possessiones de Ponzano, Eccl.iam S. Pelagij¹⁶ de aurine cum mansis ipsius Villae, Eccl.iam S. Bonae cum molendinis, Mansos de Cormelino, Mansos de Quinto, mansos de S. Christina, Eccl.iam S. Mariae de Prato ganzol¹⁷ cum mansis ipsius villae, mansos de Per, Eccl.iam S. Vitalis¹⁸ cum mansis ipsius Villae, Eccl.iam S. Gervasij¹⁹ cum Mansis ipsius Villae, mansos de Canizano, mansos de Gel cum nemore, Possessiones de Bassano, et de Romano, et de Tor, mansos de Asylo, mansos de Braida²⁰, Quicquid habetis Mestre, Eccl.ias, quas habetis infra Civitatem²¹, videlicet S. Joannis Bapt. ae^{22 23}, S. Bartholomaei²⁴, S. Andraeae²⁵, S. Jo: de Ripa²⁶, et Eccl.iam S. Sophiae²⁷ sitam extra muros Civitatis Tar. nae, Possessiones, quas habetis in Civitate, et X. mas, quas habetis circa ipsam civitatem: Sane quoniam per quosdam²⁸ praepositos, qui curam bonorum Canonicae Vestrae gerebant, usque adeo distrahebantur bona praedicta, . . . quod

(*secondo fascicolo - carta 35.*)

quod vix poteratis, ex eis congruè substentari ad tantum incomodum removendum cum venerabili Fratre nostro Conrado E. po V. ro communiter statuistis, ut unus ex vobis annis singulis assumatur, qui vice praepositi ad commodum vestrum ejusdem Canonicae bona dispenset: Nos vestris postulationibus annuentes, constitutionem ipsam auctoritate Apostolica confirmamus.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit praefatam Eccl.iam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel oblatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, . . .

¹³ (*sotto la precedente, stesso margine*) inter bona et possessiones Eccl.iae Tarvisinae recensentur eccl. e subiectae: quid ni ergo dicentur unitae!

¹⁴ (*a lato, a sinistra*) 9. S. Michaelis de Melma.

¹⁵ (*sotto*) 16. S. Andraeae de Sylvarosa

¹⁶ (*sotto, a seguire*) 8. S. Pelagii

¹⁷ (*sotto*) 10. S. Mariae de Prato ganzol

¹⁸ (*più sotto*) 13.. S. Vitalis

¹⁹ (*sotto*) 12. S. Gervasii

²⁰ (*a destra, sul margine, è riportato l'elenco delle proprietà*) 1. Melma 2. Lugugnano 3. Scura 4. Rivarotta 5. Casale 6. Burbilago 7. Scaltanigo 8. Podenzago 9. Cancellada 10. Silvarosa 11. Vedelago 12. M. Belluna 13. Montel 14. Malzago 15. Petrarubea 16. Fener 17. Auno 18. Malzagello 19. Paderno 20. Ponzano 21. S. Pelagii 22. S. Bonae 23. Cornelino 24. Quinto 25. S. Christina 26. Prato ganzol 27. S. Vitalis 28. S. Gervasii 29. Gelo 30. Bassano 31. Romano 32. Tor 33. Asilo 34. Braida 35. Mestre

(*a destra, in fine margine destro*) 36. Decimas circa Civitatem

²¹ (*a lato, margine destro*) Possessiones in Civitate et X. mas circa Civitatem.

(*forse continua alla fine del margine inferiore*) ibi. etiam Vide fol. 31. 12. Xmar. m Sententia Consulm Tarvisii adiudicatas Capitulo An. 1203. D. ex. Madio.

²² (*a lato, sul margine destro*) Huius Plebis antiquae uniomi minime obstat, quod ea rursus unita fuerit Sacristiae a Clem XII. Nam et Eccl.iam S. Mariae in Catharina, licet in Bullis suo Capitulo Vaticano datis inter eas recensetur, quae Canonicorum usibus et substentationi fuerant a Summis Pontificibus destinatae (V. Bullar. Vatic. T. I. p. 57. et 69.); applicavit Sacristiae eiusdem Basiliacae Vaticanae, Innoc. VIII. V. T. 2. p. 1 – 57.

²³ (*a lato, in margine destro*) 2. S. Jo: Baptistae

²⁴ (*stesso lato, subito sotto*) 5. S. Bartholomaei

²⁵ (*a seguire*) 4. S. Andraeae

²⁶ (*subito sotto*) 3. S. Jo. de Ripa

²⁷ (*di seguito, sotto*) 6. S. Sophiae

²⁸ (*sul margine inferiore*) in lib. A. Max. Arch. Capl. is c. 91. n. 3. Habetur instrumentum anni 1172. 21. X. bris in quo "Testes interfuerunt Jacobus Tar. Eccl.iae Decanus, Drudus Tar. Eccl.iae Praepositus, pr. s Tar. s Mag. r Dondo, Magister Fragmentus, Otto Capellanus, Oto de Rachisio etc." V. Privilegium alterum Alex. III. infra.

sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, ac substentatione concessa sunt usis omnimodis profutura

Salva Sedis Ap.licae auct.e, et E.pi V.ri debita reverentia²⁹: si qua igitur in futurum Ecclesiastica, Saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam, sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonitu, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisq; sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a Sacratissimo Corpore, et Sanguine Dei, et D.ni Redemptoris N.ri Jesu Xp.i aliena fiat, atque in extremo examine divinae ultioni subjaceat:

Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax D.ni N.ri Jesu Xp.i, Quatenus, et hic fructum bonae actionis percipiant, et Apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant: Amen.

- + Ego Stf. Pb.r Cardinalis tt.Sc.ae Susannae ss. sigillo di PP. Alessandro III³⁰
- + Ego Ard. Pb.r Cardinalis tt. Sc.ae Crucis in hirl.ms ss.
- + Ego Laborans Pb.r Cardinalis S.tae Mariae Transtiberim tt. Calixti ss.

Dat.m Viterbij per manum Alberti S.tae R. E. pb.i Cardinalis et Cancellarij XIII Kal. Aug.ti.
Ind:e XIII. Incarnat: D.nicae Anno MCLXXXI.
Pontificatus Vero D.ni Alexandri PP. III Anno XXII.

- Ego Alexander Cath.cae Eccl.iae E.ps ss.
- + Ego Paulus Prenestinus E.ps ss.

sigillo notarile

(- carta 35. tergo.)

- + Ego Jacobus S.tae Mariae in Cosmidm Diaconus Cardinalis ss.
 - + Ego Joannes Diaconus Cardinalis S.ti Angeli ss.
 - + Ego Matheus S.tae Mariae Novae Diaconus Cardinalis ss.
- Anno Domini Mill.o Ducentes.o XII. Ind:e XV. . . .

²⁹ (*una lunga nota occupa l'intero margine destro*) reservatio reverentiae de Ordinario arguit in caeteris exemptionem Rota coram Seraphino D. MXXV. n. 18. 19. 20.

V. Fagnan in a. lib. Primum Decretal. de major. et obedientia, Cap. his quae n. 8. Nota aliud esse obedientiam, aliud reverentiam etc. p. 618. V. infra in Privilegio Lucii III "Sed, et praeter Monasteria, simplices etiam Ecclesiae, sive sacrae Aedes olim numerabantur, et quidem non paucae, quae salva Episcopi Catholici reverentia, hoc est intacto jure Episcopi in consecratione Clericorum, Altarium, et Ecclesiarum, et Sacramentorum usu, in temporalibus subiiciebantur uni Sedi Apostolicae, ac pro eiusmodi Privilegio ad annum eidem censum reddendum obligabantur etc". Muratorius Antiqu. Italic. med.aevi To. VI. col. 825.

Nota. Can.cis Vicetinis Innocentius PP. III. Privilegium indulsit A. 1206. 6. Maii, et Capitul. Vicent. sub B. Petri et sua Protectione suscipit, salva Pontif. et Dioeces. Epis.pi auctoritate. Sed et Vide Fagnan. de off. Ord. Cap. Conquerente. n. 14. To. I. p. 587.

Nota insuper: Ecclesiam exemptam debere Ep.o reverentiam. Jo: Ancil. in cap. Cum venerabilis, de censibus. IJo: de Imola in l. alia D. eleganter ff. 50. ma. facit c. pastoralis de do. I. fi. C. de 80. lib. in Privilegio, quod Lucius III. Pontifex Max. Rainaldo Jserniensi Ep.o et Successoribus fecit an.1179 hanc ipsam habes clusulan "Salva Apostolicae Sedis Auctoritate: et Capuoni Episcopi (Metropolitae) debita reverentia".

Item in Diplomate pro Bulla Ecclesia eius Lucii PP. III. apud Ughell. To. V. Col. 155. A.

³⁰ (*nota sul margine inferiore, senza richiamo*) "Mori il gran Pontefice Alessandro (III°) li 20 Settembre nell'anno 1181. etc.

Nella qual cosa, per dar anco noi qualche lume, diremo che viveva egli sicuramente nelli 19. Luglio 1181. il che abbiamo di certo conosciuto da un suo Privilegio, dato in esso tempo in Viterbo, a favore delli Canonici di Trevigi, da noi veduto, ch'è uno delli testimoni prodotti in giudicio: per mezzo de' quali 'l Capitolo di quella Città in contraddittorio l'anno passato col suo Vescovo, è stato conservato nella sua antica libertà e giurisdizione. Ci pare di portarne li nomi degli ivi sottoscritti Cardinali, a compita chiarezza dell'Historia. Li quali sono li seguenti etc."

Venuta a Venezia di Papa Alessandro etc. comprobata da d. Fortunato Olmo Casinese, che indirizza quest'opra alla Repub. veneta con Lettera data li 25. Marzo 1629. in 4. pag. 911.

Ego Jordanus Sacri Palatij Notarius, hoc Privilegium D.ni Alexandri PP. Tertij sub bulla bullatum, nil addens, vel minuens, quod s.ntiam mutet bona fide, et sine fraude, secundum, quod in eum inveni exemplavi, et signo meo corroboravi³¹. - .

Lucius Episcopus³² Servus servorum Dei³³,

Dilectis filijs, Oberto Decano Eccl.iae S. Petri Tar.nae, ejusque Fratribus, tam p.ntibus, quam futuris canonice substituendis jmperpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat: Eapropter dilecti in D.no Filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus et ad exemplar Patrum, et Predecessorum nostrorum faelicis Recordationis Eugenij, et Alexandri PP.m praefatam Eccl.iam S. Petri, in qua divino estis obsequio mancipati, sub Baeti Petri, et Pauli nostra protectione suscipimus, et p.ntis scripti Privilegio communimus; communem vero vitam, quam in eadem Eccl.ia observare promisistis, Sedis Ap.licae auc.te firmamus, et ne cuique vestrum post factam promissionem nisi optentu religionis retro abire liceat prohibemus, et si quis hoc attentare praesumpserit, ejusdem Eccl.iae Beneficio privetur, nec aliquis, nisi qui hanc communem vitam se observaturum promiserit, in eadem Eccl.ia de caetero Canonicus instituitur.

Statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona³⁴ eadem Eccl.ia jmpraesentiarum justè, et Canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione³⁵ Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs justis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus haec proprijs duximus exprimenda vocabulis, X.mas, oblationes³⁶, primitias, sepulturas, et subsecti- . . . -ones

(*secondo fascicolo - carta 36.*)

-ones Capellanorum, et Clericorum in eadem Civitate commorantium, sicut eas quiete, et Canonice hactenus possedistis³⁷, Eccl.iam S. Nicolai quae est sita in Claustro vestro cum pertinentijs suis, Eccl.iam S. Joannis Bap.tae, Eccl.iam S. Joannis de ripa cum pertinentijs suis, Eccl.iam S. Batholomaei cum pertinentijs suis, Eccl.iam S. Sophiae, quae est extra muros Civitatis, cum pertinentijs suis, Terras, quas habetis in Civitate Tarvisij aedificatas, et inaedificatas, clausuram, quam habetis juxta fossas ejusdem civitatis³⁸, et terras, quas habetis in Cillarino, . . .

³¹ (*a lato sinistro, in margine*) Membranam huius exempli autographam reperi ego Rambaldus c. Anno 1746. inter privatas parietes cuius . . . Nobilis Civis nostri, et in Archivo reposui.

³² (*a lato sinistro, in margine*) MCLXXXIV 1. Oct. pag. 3. t.o

³³ (*a lato, a destra*) Lucii III. An. IV.

³⁴ (*a lato, a sinistra*) h. e. iura et privilegia: nam et subiectiones capellanorum, et clericorum, infra exprimit.

³⁵ (*sotto la precedente e sul margine inferiore*) Diploma igitur Henrici, quo Capituli exemptio aut statuitur aut firmatur, ratum habent Pontifices huc et in caeteris Bullis Canonicorum nostrorum gratia datis; et sic immemorabili consuetudini, qua Capituli iurisdictiones inniti duntaxat putantur, accedunt tituli et privilegia ecclesiastica, cum quicquid ei Principes, aut Ep.i elargiti sunt, confirmet Papa.

³⁶ (*ancora sotto, in margine inferiore*) oblationes in Missis maxime Defunctorum diu obtinuerunt.

V. Statuta Tarvis. Civit. 1231. pag. 178. t.o V. infra p. 187. Cangius in Glossar. v. Capella, n. 6. "Capella postmodum dicta . . . quae non erat Baptismalis". Ioannes de Janua: Capella, parva Ecclesia, quae non habet baptisterium, nec Coemeterium.

³⁷ (*sul margine inferiore*) Nota: in recensendis Ecclesijs Capitulo spectantibus Pontificia haec Diplomata de S. Agnetis Ecclesia tacent, eo quod Tiso Canonicus Tarvisinus illius Patronus ex fundatione, Ecclesiam ipsam Sc.ae Agnetis Elemosinarum iure et honore Capitulo suo tradidit: hicque obiit Anno D.ni M^oCCX. Indict. XIII. uti notatum est in Necrologio Eccl.iae Tarvis. ad diem XVI. Kal. Septemb.

(*in margine destro*) 1. S. Nicolai 2. S. Jo. Baptistae 3. S. Jo. de Ripa 5. S. Bartholomaei 6. S. Sophiae 7. S. Bonae 14. S. Mariae de Fontanis 8. S. Pelagii 9. S. Michaelis de Melma 10. S. Mariae de pratogalzo 11. S. Angeli 12. S. Gervasii 13. S. Vitalis. . . .

³⁸ (*sul margine sinistro, un lungo elenco di queste terre*) Terras in Civit. aedif. et inaedif., Clausar. jux. fossas Civit. . . .

et in Brentina, mansos, et terras, quas habetis in spaunian.e, et in Maltrico, ut Ursinico, et Bauliaco, mansos, quos habetis in Castaniola, mansos, quos habetis in Malsago, et in postom., in Musan. Eccl.iam S. Bonae cum pertinentiis suis, et Molendinis, Eccl.iam S. Mariae de Fontanis, cum pertinentijs suis, et terram, quam habetis juxta sedimen Pelagium de Spineta, mansos, quos habetis in Lanzanigo, et Braida, et Macerada, et luvadina, Eccl.iam S. Pelagij de aurinis cum pertinentijs suis, et Mansos, quos habetis in eodem loco, et Terras, et X.mas, quas habetis in Ponzano, mansos, quos habetis in Paderno, et in villa orba, et ad pedem Montelli, mansos, quos habetis in Storga, in villa pendula, et in salimberu, et locum ad molendinum faciendum, Mansos, quos habetis in Carbonara, villa Melmae, cum Eccl.ia S. Michaelis ejusdem villae, et tredecim rottis molendini cum pertinentijs suis ibidem, mansos quos habetis in Campo storto, et in Lanzago, in Cunfo, et Nerbono, mansos, quos habetis in luviniaco, et in ripa rupta, et in severa, et terras, quas habetis in fuligno, mansos, quos habetis in Dulfon.e villam prati galzoli, Eccl.iam S. Mariae ejusdem villae cum X.mis, et caeteris pertinentijs suis, mansum unum in curte natica; Terras, quas habetis in Mestre aedificatas, et inaedificatas, mansos, quos habetis in Zello, et nemus ibidem, Terram cum viana, quam habetis in Cellarino, mansum unum in Brenul. et unum in canollato, mansos, quos habetis in Burbiliac.o et terras quas habetis in podenzaco, et terras, quas habetis in Scaltinico, et Terras, quas habetis in Carpino, Eccl.iam S. Angeli cum pertinentijs suis, mansum unum in medolantijs, Eccl.iam S. Gervasij cum pertinentijs sui, Eccl.iam S. Vitalis cum pertinentijs suis, et mansos, quos habetis ibidem, mansos, quos habetis in Zero, mansos, . . . quos

(- carta 36. tergo)

quos habetis in Canizano³⁹, et in Reveno, Mansos, quos habetis in Quinto, et in cervaria, Eccl.iam S. Christinae⁴⁰ cum pertinentijs suis, et Mansos quos habetis ibidem, et in Tiverono, Eccl.iam S. Andraeae de Cavasaga, cum pertinentijs suis, mansum unum in puteo bono, mansos, quos habetis in vedelago, mansos, quos habetis in Sylva rotunda, villam silvae rosae, et Eccl.iam S. Andraeae, quae in eadem villa sita est cum pertinentijs suis; mansos, quos habetis in Labiolla, mansos, quos habetis in Bassano, in marman., et Roman. et in Burso, et in Canili, et in Sancta Ilaria, et in ledulis, et in fonte, et in S. Zenone, mansos, quos habetis in asilo, et in Braida⁴¹, et in Maliagello, et in nugareto, mansos, quos habetis in Montebelluna, et in finibus ejus; Terras, quas habetis in Trivinian., et in Casell., et in pusnovo, mansos, quos habetis in Dupladin., et in segusino, et mansum unum in Vipicano, mansos, quos habetis in Petra rubea, et in fenavio, et in lano, mansos, quos habetis in auno, . . .

1. Cilarino. 2. Brentina (*sopra, scrive* Crentina). 3. Spaunian. 4. Malnico. 5. Ursinico. 6. Bauliaco. 7. Castaniola. 8. Malzago. 9. Musano in S. Bona. 10. juxta Pelagium de Spineta. 11. Lanzanico. 12. Braida. 13. Macerata. 14. Luvadina. 15. S. Pelag. 16. Ponzano. 17. Paderno. 18. Villorba. 19. Pes Montelli. 20. Storga et Villapendula. 21. Salimberu. 22. Carunara. 23. Melma. 24. Campostorto. 25. Lanzago. 26. Cunfo. 27. Nerbono. 28. Luviniaco. 29. Ripa rupta. 30. Severa. 31. Fuligno. 32. Dulfon. 33. Pratoganz. 34. Curtis Natica. 35. Mestre. 36. Zelo. 37. Benut. 38. Canolata. 39. Burbiliaco. 40. Podenzanco. 41. Scaltinico. 42. Carpino. 43. S. Angeli. 44. Medolantiis. 45. S. Gervasii. 46. S. Vitalis. 47. Zero.

³⁹ (*in margine sinistro, continua l'elenco della nota 38*) 48. Canizano.

(*riprende in margine destro della stessa carta*) 48. Canizano. 49. Reveno. 50. Quinto. 51. Cervaria. 52. S. Cristina. 52. Tiverono. 53. Cavasaga. 54. Puteobono. 55. Vedelago. 56. Silvarotunda. 57. Silvarosa. 58. Labiolla. 59. Bassano. 60. Marman (*corretto sopra* Marnian). 61. Romano. 62. Burso. 63. Canili. 64. S. Ilaria. 65. Ledulis. 66. Fonte. 67. S. Zenone. 68. Asilo. 69. Braide (*sotto, corretto* Vugaria). 70. Mazagello. 71. Nugareto. 72. Triviniaco. 73. Casellis. 74. Pusnovo. 75. Duplavin. 76. Segusino. 77. Vipicano. 78. PetraLubea. 79. Feranio (*corretto* Fenario). 80. Lano. 81. Auno, et in alii Locis Episc. Feltr. e Bellun. 82. Ciliano. 83. X.mas Eccl.e Tar. 84. Medulo. 85. S. Antonino. S. Marg. di Petrar. 86. Gritina.

⁴⁰ (*sul margine sinistro, continua l'elenco iniziato in nota 38*) . . . 14. S. Christinae. 15. S. Andraeae de Cavasaga. 16. S. Andraeae de Sylvarosa. 17. Plebem de Medulo. 18. Ecclesiam S. Margarite. 19. Eccl.m S. Antolini de Aspa.

⁴¹ (*a lato, a sinistra*) 4.

et in alijs locis per E.patum Feltrensem, et Terras, quas habetis in E.patu Bellunensi, ex dono Bo. Mem. Gregorij Tar.ni E.pi, Omnem X.mam totius Terrae de Ciliano, si quocumq; tempore fuerit laborata; Praeterea omnes X.mas, quae in Terr.o urbis Tarvisij juri ejusdem Eccl.iae dicatas esse noscuntur, quemadmodum praelibatus E.pus jam dictae Eccl.iae V.rae concessit, et in scripto auctentico roboravit, nos eas vobis, et p. Vos eidem Eccl.iae auc.te Ap.lica nihilominus confirmamus, Plebem de Medulo⁴² cum X.mis quas possidetis in eadem villa, Eccl.iam S. Margaritae de petrarubea cum pertinentijs suis, Eccl.iam S. Antolini de Aspa, et mansos, qui fuerunt de vidoro Canonico, et terram de grintina. Sanè quoniam per quosdam prepositos, qui curam bonorum Canonicae V.rae gerebant, usque adeo distrahebantur bona praedicta, q.d vix poteratis ex eis congruè sustentari, ad tantum incommodum removendum cum venerabili fratre nostro Conrado E.po V.ro et quibusdam alijs suis Praedecessoribus communiter statuistis; ut unus ex vobis annis singulis assumatur, qui vice praepositi ad commodum vestrum ejusdem Canonicae bona dispenset: Nos vestris postulationibus annuentes, constitutionem ipsam ad exemplar ejusdem Praedecessoris N.ri Alexandri pp. auc.te Apostolica confirmamus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat praefatam Eccl.iam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, . . . minuere,

(*secondo fascicolo - carta 37.*)

minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis Ap.licae auc.te, et⁴³ E.pi V.ri Canonica justitia: Si quis Igitur in futurum Ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam, sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamq; se divino Judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, et D.ni N.ri Jesu Xp.i Redemptoris aliena fiat, atq; in extremo examine districte ultioni subiaceat:

Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax D.ni N.ri Jesu Xp.i, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum vicem praemia aeternae pacis inveniat: Amen: -

- + Ego Joannes Psb.r Cardinalis tit. S.ti Marci ss.
- + Ego Laborans Pb.r Cardinalis tit. S. Mariae Trastiberim tt. Calisti ss.
- + Ego Wll. Ilcem. Archiep.s S.tae Saben. Cardinalis ss.
- + Ego Jbt. pbt.r Cardinalis tt. S.ti Laurentij in Damaso ss.
- + Ego Landull.us p.br Cardinalis tt. S.ti Basilici XIJ. apostolor.m ss.

- + Ego Lucius Catholicae Eccl.iae Episcopus ss.
- + Ego Theodin. Portuensis et S.tae Rufin. sedis E.ps ss. *sigillo notarile*
- + Ego Henricus albanen.s E.pus ss.
- + Ego Theobaldus hostien.s et vellitren.s

. . .

⁴² (*a lato, in margine sinistro*) Qua plenitudine iuris Plebem de Medulo Canonicis n.ris Gregorius E.pus A. 1146. cesserit patet in Breve Recordationis ea de re scripto. Pontificae vero Confirmationis hic robur accedit.

⁴³ (*lunga nota a lato sul margine destro*) Mabillon: Praefat. I. in saec.VI. Benedict. pag. 475. n.o 26. haec habet: "Denique Abbates ordinis cisterciensis hanc professionem faciebant, salvo ordine suo: quod Lucius III. singulari diplomate confirmavit. Itaque jura inde illius ordinis Abbatibus solemne fuit; episcopo suo, dum benedicerentur, promittere canonicam reverentiam, quo nomine intelligebant ordinationes, consecrationes Ecclesiarum, et Altarium, immo et coemeteriorum, chrismatis concessionem, quae omnia a Dioecesanis episcopis accipere debebant simul cum admissoriis epistolis, cum extra dioecesim proficiscebantur."

Salva Sedis Apostolice Auctoritate, et Aquilejensis Eccl.ae debita reverentia, si legge in una Bolla di Lucio III. al Vescovato di Belluno. V. Piloni pag. 92. t.o.

- + Ego Arditio Diaconus Cardinalis S.ti Theodori ss.
- + Ego Gratianus S.ctorum Cosmae, et Damiani Diaconus Cardinalis ss.
- + Ego Goffredus S.ctae Mariae mura lata Diaconus Cardinalis ss.
- + Ego Albinus S. Mariae Novae Diaconus Cardinalis ss

Datum Veronae per manum Ugonis S. R. E. Notarij. Kal. 8bris, Ind. Tertia, Incarnationis Dominicae Anno M.º C.º LXXXIIIJ.º Pontificatus vero Domini Lucij PP. IJJ. Anno IIIJ.to: - .

(- carta 37. tergo)

1187. 25. Ag.o⁴⁴

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei⁴⁵,

Dilectis filijs Oberto Decano Eccl.iae S. Petri Tarvisinae, ejusque Fratribus tam p.ntibus, quam futuris canonice substituendis. Jmperpetuum;

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut et devotionis sinceritas laubiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assummat: Eapropter Dilecti in D.no Filij, vestris supplicationibus clementer annuimus, et praefatam Eccl.iam S. Petri, in qua divino mancipati estis obsequio ad exemplar Praedecessorum Nostrorum Fel: Recordat. Eugenij, Alexandri, et Lucij Romanorum Pontificum, sub Beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et p.ntis scripti privilegio communivimus: Communem vero vitam, quam in eadem Eccl.ia observare promisistis, saedis Ap.licae auc.te firmamus, et ne cuique vestrum post factam promissionem, nisi optentu religionis retro abire liceat prohibemus, et si quis hoc attemptare praesumpserit, ejusdem Eccl.iae beneficio privetur, nec aliquis nisi hanc communem vitam se observaturum promiserit, in eadem Eccl.ia de coetero canonicus instituat:

Statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Eccl.ia Impresantiarum justè, et Canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs justis modis procurante Domino poterit aduipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant, in quibus haec proprijs duximus exprimenda vocabulis, X.mas⁴⁶, oblationes, primitias, sepulturas, et subjectiones capellanorum, et clericorum in eadem civitate commorantium, sicut eas, quiete, et Canonicè hactenus possedistis⁴⁷, Eccl.iam S. Nicolai, quae est sita in Claustro V.ro cum pertinentijs suis, Eccl.iam S. Jo: Baptistae, Eccl.iam S. Jo: de Ripa cum pertinentijs suis, Eccl.iam S. Andraeae cum pertinentijs suis, Eccl.iam S. Bartholomaei cum pertinentijs suis, Eccl.iam S. Sophiae, quae est extra muros Civitatis cum pertinentijs suis, Terras, quas habetis in Civitate Tar.na aedificatas, et inaedificatas⁴⁸, Clausuram, quam habetis juxta fossas ejusdem Civitatis⁴⁹, et Terras, quas habetis in Ciliano⁵⁰, et in Grintn. Mansos, et terras, quas habetis in spauniem., et in malnico, et ursinico, et Bauliaco, mansos, quos habetis in Cedetaniola⁵¹, mansos, quos habetis in malsacco, et in poston., in musan., Eccl.iam S. Bonae cum pertinentijs suis, et molendinis, Eccl.iam S. Mariae de Fontanis cum per- . . . -tinentijs

⁴⁴ (a lato, in margine sinistro) MCLXXXVII. pag. 5 t.o

⁴⁵ (a lato, in margine destro) Urbani III. An. II.

⁴⁶ (a lato, a destra) X.mae Civit.

⁴⁷ (l'elenco inizia a lato, sul margine sinistro) 1. S. Nicolai 2. S. Jo: Baptistae 3. S. Jo: de Ripa 4. S. Andraeae 5. S. Bartholomaei 6. S. Sophiae 7. S. Bonae 17. S. Mariae de Fontanis

⁴⁸ (a lato in margine, tanto a destra che a sinistra) Terras in Civit.

⁴⁹ (come la nota 48) Clausuram juxta fossas

⁵⁰ (sul margine, a lato destro, inizia un breve elenco non numerato) Ciliano Grintn. Spauniem. Malnico Ursinico Bauliaco Castaniola Malsacco S. Bona in Fontaniis

⁵¹ (sul margine sinistro, a lato) corretto in Castaniola

(*secondo fascicolo - carta 38.*)

-tinentijs suis, et terram, quan habetis juxta S. Pelagium⁵² de Spineta⁵³, mansos, quos habetis in Lanzanigo, et Braida, et Maserada, et Luvadina, Eccl.iam S. Pelagij de aurinis cum pertinentijs suis, et mansos, quos habetis in eodem loco, et terras et X.mas, quas habetis in Ponzano, mansos, quos habetis in Padederno (*sic*), et in villa orba, et ad pedem montelli, mansos, quos habetis in storga, in villa pendula, et in salimbecco, et locum ad molendinum faciendum, mansos, quos habetis in Carbonaria, villam melmae cum Eccl.ia S. Michaelis ejusdem Villae, et decem, et octo rotis molendini cum pertinentijs suis ibidem, mansos, quos habetis in Campo storto, et in lanzago, et in Gunfo, in nerbono, mansos, quos habetis in Luguniano, et in ripa rupta in seura, et Terras, quas habetis in fuligno, mansos, quos habetis in Dulson. Villam prati galzoli, Eccl.iam S. Mariae ejusdem villae cum X.mis, et caeteris pertinentijs suis, mansum unum in Curte natica: Terras, quas habetis in Mestre aedificatas, et inaedificatas, mansos, quos habetis in Zello, et nemus ibidem, Terram cum vinea, quam habetis in Celarino, mansum unum in Brenul⁵⁴, et unum in Cancellata, mansos, quos habetis in Burbiliac., et terras, quas habetis in podenzano, mansos, quos habetis in scaltinico, et Terras quas habetis in Carpin. Eccl.iam S. Angeli cum pertinentijs suis, mansum unum in medolantijs, Eccl.iam S. Gervasij cum pertinentijs suis, Eccl.iam S. Vitalis cum pertinentijs suis, et mansos, quos habetis ibidem, mansos, quos habetis in Zero, mansos, quos habetis in Canizano, et in Reveno, mansos, quos habetis in Quinto, et in Cervaria, Eccl.iam S. Christinae cum pertinentijs suis, et mansos, quos habetis ibidem, et in Tiveron. Eccl.iam S. Andraeae de Cavasaga cum pertinentijs suis, mansum unum in puteo bono, mansos, quos habetis in Vedelago, mansos, quos habetis in Sylva rotunda, et in albaredo, villam Silvae rosae, et Eccl.iam S. Andraeae, quae in eadem villa sita est cum pertinentijs suis, et mansos quos habetis in lobiola, mansos quos habetis in Bassano, in Mariniano, et Romano., et in Burso, et in Canili, et in Sancta Ilaria, et in Leodul., et in fonte, et in S. Zenone, mansos, quos habetis in asilo, in Braida, et in Maliagello, et in nugareto, mansos, quos habetis in . . . monte-

(*carta 38. tergo*)

monte belluna, et finibus ejus, Terras, quas habetis in Trivinian⁵⁵, et in Casellis, et in Pusnovo, mansos, quos habetis in Dupladin., et in Segusin., et mansum unum in vipicano, mansos, quos habetis in petra rubea, et in fenario, et in liano, mansos, quos habetis in auno, et in alijs locis per e.patium Feltrensem, et Terras, quas habetis in E.patu Belunensi, ex dono bo: Mem: Gregorij Tar:ni E.pi, omnem X:mam totius Terrae de Ciliano, si quocumq; tempore fuerit laborata. Praeterea omnes X:mas, quae in Terr.o urbis Tarvisij juri ejusdem Ecccl.iae dicatae esse noscuntur, Quemadmodum praelibatus E.pus jamdictae Eccl.iae vestrae concessit, et in scripto auctentico roboravit, nos eas vobis, et per vos eidem Eccl.iae auct.e A.plica nihilominus . . .

⁵² (*riprende su tutto il margine destro l'elenco numerato iniziato in nota 47*) 8. S. Pelagii 9. S. Mich. de Melma 10. S. Mariae de pratogalzo 11. S. Angeli 12. S. Gervasii 13. S. Vitalis 14. S. Christinae 15. S. Andraeae de Cavasaga 16. S. Andraeae de Sylva rosa.

⁵³ (*continua l'elenco iniziato in nota 50, ma sul margine sinistro*) Juxta Pelag. de Spineta Lanzanico Barnida Maserada Luvadina Ponzano Paderno villa orba Storga Villa pendula Salinbeco Carbonaria melma Campostorto Lanzanico Gunfo Nerbono Luguniano Riparupta Fuligno Dulson Pratigalzoli Curtis natica Mestre Zello Celarino Brenut Cancellada Burbiliac. Podenzan. Scaltinico Carpint. Medolantiis S. Angeli S. Gervasii S. Vitalis Zero Canizano Reveno Quinto Cervaria S. Christine Tiverono Puteobon. Vedelago Sylvarot.a Albaredo Silverose Lobiola Bassano Marineaco Romano S. Ilaria Leudulo Fonte S. Zenone Braeda Asilo Nagareto Maliagello

⁵⁴ (*nel testo, è sovracorrecto in Brent.*)

⁵⁵ (*a lato, sul margine destro, termina l'elenco continuato nella nota 53*) Trivinian: Montebell. Casellis Dupladin. Pusnovo Segusin. Vipicano Petrarubea Feranio Liano Auno et in alijs p. E.pat. Feltrensen et Bellun. Decimam de Ciliano et in Territ.o urbis Tarvis. ex dono Gregorii E.pi Tar. Medulo S. Marg. de Pet.a Rubea S. Antolini de Aspa Terra Vidori Canonici, et de Grintina.

confirmamus, Plebem de Medulo⁵⁶ cum Xmis, quas possidetis in eadem villa, Eccl.iam S. Margaritae de petra rubea cum pertinentijs suis, Eccl.iam S. Antolini de Aspa, et mansos, qui fuerunt de vidoro Canonico, et Terras de grintina:

Prohibemus insuper ne ullus⁵⁷ in Parrochia V.ra sine assensu Dioecesanii E.pi, et Vestro, Eccl.iam, seu oratorium aedificare praesumat, salvis tamen Privilegijs Romanorum Pontificum: Sanè quoniam p. quosdam Praepositos, qui curam bonorum Canonicae vestrae gerebant, usque adeo distrahebantur bona praedicta, quod vix poteratis ex eis congruè sustentari, ad tantum incommodum removendum, cum venerabili Fratrem Nostro Conrado E.po V.ro, et quibusdam alijs suis Praedecessoribus communiter statuistis, ut unus ex vobis annis singulis assumatur, qui vice praepositi ad commodum vestrum ejusdem Canonicae bona dispenset,

Nos vestris postulationibus annuentes, constitutionem ipsam ad exemplar ejusdem Praedecessoris N.ri Alexandri PP. au.cte Apostolica confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Eccl.iam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva saedis Ap.licae auc.te, et Dioecesanii E.pi canonica justitia. Si qua igitur in futurum Eccl.iastica, Saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonitu, nisi reatum suum congrua satisfactio-

(*secondo fascicolo - carta 39.*)

-ne correxerit, potestatis suae honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a Sacratissimo Corpore, et Sanguine Dei, et D.ni Redemptoris N.ri Jesu Xpi. aliena fiat atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat:

Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax D.ni N.ri Jesu Xpi. Quatenus, et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Judicem praemia aeternae pacis inveniant⁵⁸.

- + Ego Petrus de bon. Pb.r Cardinalis tt. S. Susane ss.
- + Ego Laborans Pb.r Cardinalis S.tae Mariae Trastiberim tt. Calisti ss.
- + Ego Melior Pb.r Cardinalis SS.orum Jo: et Pauli tt. Pamachij ss.
- + Ego Adelardus ii. S. Marcelli Pb.r Cardinalis ss.

Ego Urbanus Catholicae Eccl.iae Episcopus ss.
 + Ego Henricus Albanensis E.pus ss.
 + Ego Paulus Praenestinus E.pus ss.
 + Ego Theobaldus Hostiensis, et velleccen⁵⁹. E.ps ss.

- + Ego Jacobus Diaconus Cardinalis S. Mariae in Cosmedin. ss
- + Ego Gratianus SS.orum Cosmae, et Damiani Diac.s Card.s ss.
- + Ego Octavianus SS.orum Sergij. et Bachi Diac.s Card. ss.
- + Ego Rolland.s S. Mariae in Portic. Diac.s Card. ss.
- + Ego Petrus S. Nicolai in Car.e Diac.s Card. ss.
- + Ego Radulphus S. Georgij ad vellum aureum Diac.s Card. ss.

sigillo notarile

. . .

⁵⁶ (*a lato, sul margine sinistro, termina l'elenco continuato nella nota 52*) 18. Plebem de Medulo 19. S. Margaritae de Petrarubea 20. S. Antolini de Aspa.

⁵⁷ (*forse, con un richiamo a lato sinistro in margine, si riferisce a una parola di fine nota 55*) Canonici

⁵⁸ (*nota a lato, sul margine destro, senza richiamo*) Die 25. Augusti anno 1187. hoc Privilegium datum fuit,; nempe anno 2. Urbani Papae III., qui Lucio III. in Pontificatu successerat anno 1185. die 25. 9bris, obiitque die 19. 8bris anno 1187.

⁵⁹ (*a lato, sul margine sinistro*) *corretto in Vellettren.s*

Dat.m Veronae per Manum Alberti S. R. E. Pb.ri Cardinalis, et Cancellarij VIII Kal. Septembr. Ind. V. Incarnationis Dominicae Anno M^o.C^o.LXXXVIIJ. Pontificatus vero Domini Urbani PP. IIJ. Anno II:do.

Anno 1170.

Alexander III.⁶⁰ Servus Servorum Dei

Dilectis Filijs Drus Praeposito Eccl.iae S.ti Petri Tarvisij, ejusq. Fratribus tam p. n. tibus, quam futuris Canonicè substituendis⁶¹.

Effectum justa postulantis indulgere, et vigor aequitatis, et ordo exigit rationis, praesertim quando p. n. tium voluntatem, et pietas adjuvat, et pietas non relinq. t. Quapropter Dilecti in D. no Filij V. ris justis . . . postu-

(- carta 39. tergo)

postulationibus clementer annuentes ad exemplar Patris, ac Praedecessoris N. ri Sanctae recordationis Eugenij PP: praefatam Eccl. iam S. Petri, in qua divino estis ossequio mancipati sub Beati Petri, et N. ra protectione suscipimus, et p. n. tis Scripti Privilegio comunimus.

Communem⁶² vero vitam, quam in eadem Eccl. ia observare promisistis Sedis Ap. licae auc. te confirmamus; et ne cuiquam vestrum post factam promissionem nisi obtentu religionis retro abire liceat, prohibemus, et si quis hoc attentare praesumpserit, ejusdem Eccl. iae beneficio privetur, nec aliquis, nisi qui hac Communi vita se observaturum promiserit, in eadem Eccl. ia de coetero Canonicus instituat.

Praeterea quascumque possessiones, quecumq; bona eadem Eccl. ia in p. n. tiarum, justè, et Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, vel alias justis modis praestare D. no poterit adipisci, firma vobis, vestrisque Successoribus, et illibata permaneant, in quibus haec propria duximus exprimenda vocabulis, X: mas, oblationes, primitias, sepulturas, subjectiones⁶³ Capellanorum, et Clericorum in eadem Civitate commorantium, sicut eas quietè, et canonicè hactenus possedistis⁶⁴: Eccl. iam S. ti Nicolai, quae est sita in Claustro v. ro cum pertinentijs suis, Eccl. iam S. ti Jo: Bap. tae, Eccl. iam S. ti Jo: de Ripa cum pertinentijs suis, Eccl. iam S. ti Andraeae cum pertinentijs suis, Eccl. iam S. ti Bartholomaei cum pertinentijs suis, Eccl. iam S. tae Sophiae, quae est extra muros Civitatis, cum pertinentijs suis; ⁶⁵Terras, quas habetis in Civitate Tarvisij edificatas, et inaedificatas, . . .

⁶⁰ (a lato, in margine sinistro) Alexandri III. An. XII. pag. 57. t. o. In Catastico etc.

Privilegium hoc exhibuit ex urbanitate Capitulo suo e. pus Rubeus anno 1500., cum se a Visitatione exemptos Canonici jactaverunt. Ex Summ. c. Lupum.

⁶¹ (a lato, in margine destro) MCLXX.

⁶² (lunga nota sul margine inferiore) In Concilio Romae habito anno 1063. statutum fuit Can. 4. quod Presbyteri et Diaconi viverent in communi, absque proprietate; ac proinde in Lateranensi Basilica ad aliarum exemplar Alexander tunc Papa II. Canonicos Regulares posuit e Monasterio S. Frigidiani Lucae accersitos, ex quibus Lateranenses Canonici per totam italiam propagati sunt. At Bonifacius Papa VIII. anno 1299. constitutione edicta, Lateranensem Ecclesiam, Regularibus propter eorum desidiam eiectionis, saecularibus Canonicis commendavit, quo vivente locus esset potentibus etiam ac eruditus viris, quos regularis vitae obligatio arcebat. Hinc per totam italiam sensim Canonicorum Regularium institutum defecit, et quod Ecclesiae quoque Tervisinae contigisse probabile multum est. Vide opusculum S. Petri Damiani n. o 26. Alexandro eidem Papae II. inscriptum, quo probam conatur, Canonicos nil in proprietate possidere debere.

⁶³ (prima nota in margine sinistro) Qualis Capellanorum erga suum Plebanum olim subiectio fuerit, arguere licet ex charta quam Muratorius exhibet T. VI. col. 412. ex Archivo ep. ali Lucensi A. 772. Vide insuper in Bullar. Vat. To. I. 78. Innoc. III. "Statuimus in Scrutinio, Baptismo, Processionibus, et Chrismatis confectione vobis (Can. is Vaticanis) subiectionem exhiberi" etc.

⁶⁴ (di seguito alla precedente nota 63, l'elenco) 1. S. Nicolai 2. S. Jo: Baptistae 3. S. Jo: de Ripa 4. S. Andraeae 5. S. Bartholomaei 6. S. Sophiae 7. S. Bonae 8. S. Pelagii 9. S. Michaelis de Melma

⁶⁵ (tra il numero 6. e 7. della nota 64) Terras in Civitate Clau. juxta foveas Cilano Brentina l. Grentina Sparisiano Molnico Ursenico . . . (e riprende sul margine destro)

clausuram, quam habetis juxta foveas ejusdem Civitatis, Terras, quas habetis in sillano, in Brentina, Mansos, ac terras, quas habetis in Sparisiano, Molnico, Ursenico, Banbara, Masos, quos habetis in Castaniola, Masos, quos habetis in in Postumia Eccl.iam S:tae Bonae cum pertinentijs suis, Terram, quam habetis juxta S.tum Pelagium de Spineta, Masos, quos habetis in Lanzago, Braida, Macerada, Lovadina, Eccl.iam S:ti Pelagij de Aurinis cum pertinentijs suis, Mansos, quos habetis in eodem loco, et terras vicinas, quas habetis in S:to Zenono, Mansos, quos habetis in Paderno, et villa orba, et ad pedem Montelli, Mansos, quos habetis in Storga, in villa Pendula, in Salimbecco⁶⁶, et locum ad molendinum faciendum, Mansos, quos habetis in Carbonaria, Villam Melmae cum Eccl.ia S:ti Michaelis . . . ejusdem

(*secondo fascicolo - carta 40.*)

ejusdem Villae, et tredecim rotas molendini cum pertinentijs suis. Ibidem, Masos, quos habetis in campostorto⁶⁷, in Lanzago, Gunfo, Nerbono, Masos, quos habetis in Luvignano, in Ripa rupta, in Severa, et Terras, quas habetis in Foligno, Masos, quos habetis in Mulsone. Villam prati Galzoli⁶⁸, Eccl.iam S:tae Mariae ejusdem Villae cum x.mis, et caeteris pertinentijs suis. Masum unum in Cortenatica. Terras, quas habetis in Mestre aedificatas, et inaedificatas. Masos, quos habetis in Zello trentus (*sopra, corregge Nemus*) ibidem. Terram, cum vinea, quam habetis in Zellarino. Masum unum in Brendis, unum in Cancellatis, Masos, quos habetis in Burbilino, et terras, quas habetis in Pedenzago, Masos, quos habetis in Scaltenico, et Terras, quas habetis in Carpené, Eccl.iam S:ti Angeli cum pertinentijs suis, seu masum unum in Medolatus. Eccl.iam S:ti Gervasij cum pertinentijs suis, Eccl.iam S:ti Vitalis cum pertinentijs suis, et mansos, quos habetis ibidem. Masos, quos habetis in Zero, Masos, quos habetis in Canizano, et in Reveno; Masos, quos habetis in Quinto, et in Cervaria, Eccl.iam S:tae Christinae cum pertinentijs suis, et mansos, quos habetis ibidem, et in Tiverono, Eccl.iam S. Andraeae de Cavasagra cum pertinentijs suis, Masum unum de puteo bono, Masos, quos habetis in Vedelago, Masos, quos habetis in Sylva tronda, Masos Sylvae rosae, Eccl.iam S:ti Andraeae, quae in eadem villa sita est cum pertinentijs suis, et Masos, quos habetis in Lobiola, Masos, quos habetis in Bassano, in Mariano, Romano, et in Bursio, et in Cornile (*sopra, corretto Carnile*) et in S:ta Maria, et in Leudolis, et in Fonte, et in S:to Zenone, Masos, quos habetis in Asylo, in Braeda, et in Malcapello, et in Nogaredo, Masos, quos habetis in Montebelluna, et finibus ejus. Terras, quas habetis in Trivignano, in Casellis, et in Postumia, Masos, quos habetis in Dubladino⁶⁹, et in Segusino, et Masum unum in Vichipano, Masos, quos habetis in Petrarubea, in Fenario, et in Lanno, Mansos, quos habetis in Arino (*sopra, corregge Auno*), . . .

(*sul margine destro è ripetuto l'elenco già iniziato, e poi lo continua*) Terras in Civ. Tar. Clausuram iuxta foveas Silano Grintina Sparisiano Molnico Ursinico Bambara Castaniola Postumia S. Pelagii de Spineta Lanzago Braida Macerata Lovadina S. Pelagii de Aurinis S. Zenonio Paderno Villa orba ad pedem Montelli Storga Villa Pendula Salimbern Carbonaria Melma.

⁶⁶ (*sul margine sinistro, fra il n. 8. e il n. 9. della nota 64.*) Salimbecco, ut in alijs Bullis recte scribitur. h. e. Saimbecco vernacule, prope S. Antoninum.

⁶⁷ (*l'intero margine sinistro continua l'elenco iniziato in n. 65*) Campo Storto Lanzago Gunfo Nerbono Luvignano Riparupta Severa Foligno Mulsone Pratogalzolo Cortenatica Mestre Zello Zellarino Brendis Cancellatis Burbilino Pedenzago Scaltinico Carpenè Medolatis S. Gervasii S. Vitalis Zero Canizano Reveno Quinto Cervaria S. Christina Tiverono Puteobono Vedelago Sylvatronda Silverose Lobiola Bassano Mariano Romano Bursio Cornile S. Ilaria Leudolis Fonte S. Zenone Asylo Breda Nogaredo Malcapello Montebelluna Trivignano Casellis Postumia Dubladino Segusino Vichipano Petrarubea Fenario Lano Auro . . .

(*continua, dopo la nota 69*) Episcopat. Feltren. et Bellun. Decimam de Siliano et in Territ.o urbis Tarvisii.

⁶⁸ (*sul margine destro continua l'elenco iniziato con la nota 64.*) 10. S. Mariae de Pratogalzolo cum X.mis et pertinent. suis 11. S. Angeli 12. S. Gervasii 13. S. Vitalis 14. S. Cristinae 15. S. Andraeae de Cavasagra 16. S. Andraeae de Sylva rosa

⁶⁹ (*a lato, sul margine destro*) *corregge* Dubladin.

et in alijs locis per E.patum Feltrensem, et Terras, quas habetis in E.patu Bellunensi, ex dono Bo: Mem: Georgij⁷⁰ Tar.ni E.pi. Omnem X.mam totius Terae de Siliano, si quocumque tempore fuerit laboratam. Praeterea o.es X.mas, quae in Terr:o Urbis Tarvisij juri eidem Eccl.iae dicatas esse noscuntur quemad.m Praelibatus E.pus jam dictae Eccl.iae V.rae concessit, et scripto auctentico roboravit. . . .Nos

(- carta 40. tergo)

Nos eas Vobis, et p. Nos eidem Eccl.iae au.te Ap.lica nihilominus confirmamus.

Decernimus ergo nulli omnino hominum liceat p.fatam Eccl.iam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, ac substentatione concessa sunt utili omnimodè profutura. Salva nimirum Sedis Ap.licae au.te, et E.pi V.ri Canonica instituta.

Si qua igitur infuturum Eccl.ica vè p.sona hanc N.rae institutionis paginam scienter contra eam temere venire tentaverit, Secundo tertiove commonitus, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potest.s, honorisq; sui dignitate careat, reumq; se de divino iudicio existere de perpetrata iniquitate agnoscat, et a Sacratiss:mo corpore, et sanguine Dei, ac D.ni Redemptoris N.ri Jesu Xp.i aliena fiat, atq; in extremo examine districtè ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem loco sua jura servabitur pax D.ni N.ri Jesu Xp.i, et fructum bonae actionis percipiat, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniatur.

(sigillo papale, in margine a lato sinistro)

Ego Alexander Cath.licae Eccl.iae E.pus

Ego Joannes Pb.r Card:s SS:torum Jo: et Pauli tt: Patriarcha ss:

Ego Aldebradus Basilicae XII Apostolorum Pb.r Card:s ss:

Ego Alexander Pb.r Card.s tt: S:ti Laurentij in Lucina ss:

Ego Dorilus Pb.r Card.s tt: S: Petri ad vincula ss:

Ego Boso Pb.r Card.s S:tae Pudencianae tt: Pastoris ss:

Ego Petrus Card:s tt: S:ti Laurentij in Damaso ss:

Ego Bernardus Portrusi, et S:tae Rufinae E.pus ss:

Ego Conradus Mag:er Archiep:s Sabinensis Eccl.iae ss:

Ego Otto Ep.us Tusculanus ss:

Ego Jacintus Diaconus Card:s S:tae Mariae in Comasco ss:

Ego Manfredus Diaconus Card:s S:ti Georgij ad vellum aureum ss:

Ego Ugo Diac:s Card:s S:ti Eustachij juxta templum Agrippae ss:

Datum Tusculani p. manum Gratiani S. R. E. Subdiaconi Notarij, tertio jdus Februarij, Incarnis D.nicae Anno 1170. Pont.us vero D.ni Alexandri PP.IIJ. Anno XII. –

(sigillo notarile, a lato in margine destro)

⁷⁰ (sul finire del margine sinistro) corregge Gregorij